

**Historia De Vita, Moribus, Rebus Gestis, Studiis Ac
Denique morte Praedicantium Lutheranorum, Doct.
Martini Lutheri, Philippi Melanchthonis, Matthiae Flacii
Illyrici, Georgii Maioris, et Andreae ...**

Complectens ortum, progressum [et] incrementa, tum arcana plurima
hactenus non prodita, omnium penè huius temporis haeresum

... Vita ... Philippi Melanchthonis. Matthiae Flacii Illyrici. Georgii Maioris, Et
Andreae Osiandri

Ulenberg, Kaspar

Coloniae Agrippinae, 1622

I. VVinterus ab officio Superintendentiæ per principem remotus indignante
& fremente Flacio, magistratum ad pœnitentiam compellente.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65643](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65643)

pergit: Musæus inde quoque Bremam abijt, ANNO
factusque superintendens disputationem 1560.

Vinariensem inter Flac. & Strigelium e-
dit. Flacianorum schisma diciturys Luthe-
ran.obnoxium, Flacij libri polemici & la-
bores Ismaelitici.

III. Antvverpiam euocatus abijt cum Spangen-
bergio, inde Francofurtum; sed & inde
max metu dilapsus est Argentoratum.

IV. Dogma Flacij de peccato originis, ex quo e-
natæ variæ sectæ, dissidia, certamina, ad
longum recensentur.

ACCIDIT per id tempus, vt pastor Ie-
nensis Balthasar VVinterus è Flacij di-
scipulis homo purè Lutheranus, autoritate
principis ab officio remoueretur, quod à Sa-
cramentorum vsu Iureconsultum quendam,
contra decretum ipsius Principis arcuisset. De-
cumbèbat lecto VVinterus, cù depositionis
sententia per consiliarios ad ipsum deferretur;
Et non diu post extremum diem clausit.
Flacius hoc facto principem violasse ius cla-
uium, quas Ecclesiæ dedit Christus, & falcè
in alienam messem misisse iudicauit: Ideoq;
de tam enormi delicto, deque persecutione
in pastorem defunctum exercita monendum
eum omnino censuit & corripendum. Idem
sentiebāt & reliqui gregales eius, Morlinus,
Musæus, & alij, qui Flacij ductum seque-
bantur. Igitur compellarunt principem,
hortatiq; sunt, vt agnosceret delictum,
quod in pastorem Ienensem admisisset, atq;
I. Winterus ab officio Superintē-
dentia re-
mouetur.
Flacius ir-
ritatur in
Principē.
Compellat
Principem
de violato
iure cla-
uium.
dd 2 idip-

ANNO
1560.

Hortatur
ad pœni-
tentiam.

Princeps
offensus
formam
nouam
hierarchici
regiminis
cudit.

Flacius eâ
recusat.

Principis
edictum
de licentia
librorum
edendorû.

Contem-
nitur à Fla-
cio sub præ-
textu liber-

idipsum per pœnitentiam expiaret; Im-
posterum verò se cohiberet ab vsurpando iure
clauu, quas Christus non politico magistra-
tui, sed Ecclesiæ ministris aut dispensatoribus
domus suæ credidisset. Quod si quenquam
abuti putaret potestate clauum, conuocaret
synodum, & causam legitimo iudicio per
concionatores discuti pateretur ac dijudica-
ri. Ageret igitur maturè pœnitentiam; ne si
profundius ruat, iusto Dei iudicio tristibus
pœnis obruatur. Hæc illi.

Princeps verò, qui curam rerum ecclesia-
sticarum ad se pertinere putabat, adeo non
cessit, vt continuo per aulicos quandam ec-
clesiastici regiminis & iudicij formam de-
scribi mandaret, quam & typis expressam
publicum emisit, vtq; eam probarent, à Fla-
cio socijsq; postulauit. Hi rationibus in me-
dium adductis respondent, impediri se per
consciētiam, quo minus hanc ordinationem
probent recipiantque. Princeps licet hoc fa-
cto grauitè offenderetur, dissimulauit ta-
men iracundiam: Et quia per id tempus Fla-
cius socijque illius in quosuis libere deba-
chabantur, paulò post ad cohibendam illo-
rum licentiam mandatum fuit, ne quid dein-
ceps typis expressum in vulgus emitteretur,
nisi principis ipsius vel consiliariorû iudicio
probatû: Qua in re Flacius & socij, quo mi-
nus mandato principis obsequerentur, con-
scientiam causabantur adductis scripturæ te-
stimonijs, quibus asserebant sese prohiberi:

Con-

conscientiam & fidei professionem oportere esse liberrimam; nec ad hominum, sed solius Dei præscriptum moderandam: Imò non recusandum vitæ periculum, si quis testimonium, quod de veritate mendacioque perhibendum sit, impedire conetur.

ANNO
1560.
tatis conscientia.

Creuit ex hac responsione principis indignatio; cuius animum accendit, & aliud quiddam quod ab ipso Flacius socijque postularunt. Diximus supra, cum abrumperetur Vinariensis disputatio, spem Flacio cæterisq; factam de eadem resumenda cogendaque Synodo, per quam controuersia deciderentur. Quia verò Strigelium videbant à principe restitutum, quod ipsis præter opinionem accidit; de disputatione verò instauranda, deque cogenda synodo ne cogitari quidem; atq; interea principis animum non alienari tantum indies, sed & facibus admotis in odium sui accendi; prætereà hoc agi per Cancellarium, vt acta Colloquij Vinariensis obliuione in perpetuum sepulta lucem numquam aspicerent, habito consilio principem interpellarunt, vt protocol- lum disputationis in publicum referri mandaret, protestati, nisi id fieret autoritate principis, sese hoc ipsum diuulgaturos. Ea verò audacia paulo altius in principis animu penetravit, cum Flacianos hoc agere videret, vt sub clauium ecclesiasticarum larua constituerent dominatum quendam, & principem non minus aulamque, quam populū sub iugū

Princeps
exacerbat
tur in Flacium.

Causæ odij.

Flaciani
petunt disputationem
in vulgus
emitti.

ANNO
1560.
Flacius su-
spectus de
tyrannide.

Scribit ad
Stoffeliū.

Conqueri-
tur de vio-
lato iure
clauium.

De pericu-
lo Eccle-
siæ.

Petit, vt
Principem
ad pœnitē-
tiam com-
pellat.

mitterent: Ob quam machinationem aduer-
sarij Flacium dicebant tyrannidē meditari,
vel similem pōtificiæ, vel ea intolerabiliorē.
Itaq; frenandos eos princeps cēsuit, & in or-
dinem redigēdos; ne si pro arbitrato tumul-
tuari liceat istis, grauiora quædam incom-
moda ex eorum conatibus emergant.

Non latebat Flacium eiusque socios prin-
cipis consilium: Igitur cum aulæ se parum
gratos esse viderent, Ioannem Stoffelium,
hominem sibi addictissimum, vti putabant,
qui Ienæ superintendens erat, datis ad eum
litteris valde prolixis, de communi concio-
natorum & ministerij periculo monuerunt:
principem & consiliarios inuadere ius clau-
ium, adeo sæuitiam exercere in pastores,
& Ecclesiæ regendæ potestatem vsurpatione
quadam sibi vindicare, contra quam sit à
Christo domino constitutum. Ex qua ma-
chinatione nihil aliud, quam euangelici mi-
nisterij oppressio sit expectanda. Se quidem
monuisse principem, vt desisteret talia ma-
chinari, & clauis Ecclesiæ in eorum mani-
bus relinqueret, quibus eas dedisset Chri-
stus: Verum surdo cecinisse fabulam. Quia
vero ipse nunc accessum habeat ad Princi-
pem, hortari se, vt eum officij sui admo-
neat, imò ad pœnitentiam reuocet, ne, ius
alienum vsurpando, iram adeoque vindi-
ctam Dei grauiissimam in se prouocet. Hæc
illi pluribus ad Stoffelium, idque bona fide
velut ad amicum intimum; quem idem per
omnia

omnia secum sentire arbitrabantur.

At Stoffelius vel à Strigelio persuasus, vel sponte sua pridem à Flacianis animum auerterat, licet id publicè dissimularet. Hanc verò nactus occasionem prodidit secretum mentis, & Flacij sociorumque litteras ad Pontanum Cancellarium detulit, hostem Flaciani nominis acerbissimum, seque deinceps palam ijs coniunxit, qui factionem istam turbulentorum hominum frenatam arctius, imò oppressam cupiebant. Vidit Pontanus, epistola perlecta, quorsum Flacij machinationes atque consilia spectarent: Itaque Principi suasit; ut eum, cæterosque ipsius contubernales de statione submotos exauctoraret factum id est anno 1561. exeunte: Quamquam nec ignominia notati fuerunt, nec è ditione principum istorum eiectioni, sed loco moti tantum; quod Princeps eos, ubi iam exauctorati forent, sponte sua de discessu cogitatuos nihil dubitaret. Qua in re falsus non est: Flacius enim, qui caput erat factionis & ductor, paulò post è Thuringia discessit, Ratisbonam profectus, ubi quinquennium integrum hæsit.

Musæus verò Flacij sodalis intimus, cum tempestatem præsentisceret, anteuertendum putauit principem, & Iena clam profectus aliud sibi domicilium quæsiuit. Vbi redijt in Thuringiam, initio Septembris oblato libello supplice missioné petijt,

dd 4 quam

ANNO

1560.

II.

Stoffelius infensus Flacio.

Litteras Flacij ad Pontanum defert.

Ann. 1561. Flaciani exauctorantur.

Flacius Ratisbonam pergit.

Musæus clā Iena discedit.